

ПРАВНО МНЕНИЕ

по предмета на конституционно дело № 8/2019 г. от д-р Златимир Орсов – доцент в катедра „Гражданскоправни науки“ на ЮФ на СУ „Св. Сл. Охридски“

Уважаеми конституционни съдии,

Смятам за неоснователно искането на Президента на Република България §3, т.1 от ЗИД на ЗДС, обн. ДВ, бр.44/2019 г., с който се изменя чл.39б, ал.1, т.1 в частта „или обект с национално значение по смисъла на Закона за устройство на територията“ да бъде обявен за противоречащ на чл.17, ал.5 и чл.4, ал.1 от Конституцията и за несъответстващ на чл.1, изр.2 от Протокол № 1 към Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи и на чл.17, пар. 2 от Всеобщата декларация за правата на човека, както и искането му §4 от същия ЗИД на ЗДС да бъде обявен за противоречащ на чл.6, ал.2 и чл.4, ал.1 от Конституцията.

Отчуждаването на имоти – частна собственост, за нужди на държавата е дълга процедура и преди да се стигне до допускане на предварително изпълнение на индивидуалния административен акт за отчуждаването, който въпрос се урежда от разпоредбата на ЗДС, която Президентът смята за противоконституционна, е наличен влязъл в сила подробен устройствен план, с който недвижимият имот е предназначен за нужди на държавата. В мотивите на искането неправилно се поддържа, че произволното определяне от Министерския съвет на обектите с национално значение не давало гаранции, че „тази категория обекти обхваща само такива за държавни нужди, каквото е изискването на чл.17, ал.5 от Конституцията“. Вярно е, че §5, т.62 от ЗР на ЗУТ дава възможност на Министерския съвет да определи който иска обект като обект с национално значение без да има законови критерии за преценката му, каквито има в §1 от ДР на ЗДС относно определянето на „национален обект“. Но с това свое решение Министерският съвет не отрежда за държавни нужди недвижимите имоти, върху които ще се изгради обекта с национално значение – това отреждане вече е направено с влезлия в сила подробен устройствен план. В контекста на повдигнатия от Президента спор за противоконституционност на чл.39б, ал.1, т.1, предл. второ от ЗДС правното действие на решението на МС или на закона за определянето на един обект като такъв с национално значение се свежда до предпоставка за по-бързо допускане на предварителното изпълнение на акта за отчуждаването на частните недвижими имоти, но то няма каквото и да е правно значение за отреждането на частните недвижими имоти за държавна нужда.

Поради това смятам, че тази разпоредба не нарушава конституционните изисквания за правна сигурност и предвидимост – още от деня на влизане в сила на подробния устройствен план, който отрежда определен недвижим имот за нужди на държавата, собственикът на този имот е сигурен, че имотът му ще бъде отчужден и не може да има друго легитимно очакване. Той не е сигурен и не може да предвиди само дали обезщетението, което му се дължи заради отчуждаването, ще остане в размера, определен с акта за отчуждаването или по неговата жалба срещу акта за отчуждаване съдът ще го увеличи. Тази несигурност обаче се преодолява с определянето от съда на парична гаранция като условие за допускане на предварително изпълнение – чл.39б, ал.2 от ЗДС.

Уредбата по българската Конституция на отчуждаването на частни имоти за държавна нужда е в синхрон с изискванията на чл.1 от допълнителния протокол към ЕКЗПЧОС, с чл.17, §2 от Всеобщата декларация за правата на човека и с чл.17, §1 от Хартата на основните права на Европейския съюз и поради това смятам, че щом атакуваните от Президента разпоредби от ЗДС не противоречат на Конституцията, те не противоречат и на посочените международни актове.

Новата ал.3 на чл.4а от ЗДС наистина представлява изключение от уреденото в ал.2 изключение за имотно обезщетяване на собствениците на отчуждени за държавни нужди земеделски земи и гори и е връщане към правилото на ал.1 за имотно обезщетяване. В мотивите на искането се признава, че имотното обезщетяване в случаите на чл.42а, ал.1 от ЗДС преследва „легитимна цел“, обоснована от чл.21 от Конституцията. Поради това смятам за логически необосновано твърдението в мотивите на искането, че разширяването на приложното поле на ал.1, т.е. на легитимната цел, представлява нарушение на Конституцията.

Неправилно се поддържа в мотивите на искането, че атакуваната ал.3 на чл.42а, предвижда собственикът на нива по-малка от 3 дка да бъде обезщетен само парично. Напротив, именно тази алинея дерогира забраната на предходната ал.2 за имотно обезщетение в случаите, когато отчуждените имоти са с малка площ – нивата е по-малка от 3 дка, ливадата е по-малка от 2 дка, трайните насаждения и гората са по-малки от 1 дка. Новата ал.3 на чл.42а от ЗДС предвижда имотно обезщетение и когато се отчуждават такива малки имоти, а не както беше до влизането ѝ в сила – за такива малки имоти да се дава само парично обезщетение. Досегашното парично обезщетяване остава само за случаите, когато за един и същ обект се отчуждават от едни и същи лица техни съсобствени земи с обща площ под 50 дка и някой от поземлените имоти в рамките на тази обща площ е по-малък от 3 дка за ниви, 2 дка за ливади и 1 дка за трайни насаждения и гори.

Намирам за необосновано твърдението, че има двусмислие в текста на новата ал.3 на чл.42а, което представлява нарушение на чл.4, ал.1 от Конституцията. Напротив, за мен е вън от съмнение, че разпоредбата се прилага, когато от едни и същи съсобственици се отчуждават техни съсобствени земеделски земи или гори с обща площ над 50 дка, за да бъде удовлетворена една и съща нужда на държавата (за изграждането на един и същ обект).

София, 29 юли 2019 г.

с уважение:

доц. д-р Златимир Орсов